23. ԼՈՒՎՈԹՈՒՆԸ ՄԸՆՆԱ ԻՆԳՑԻԼ ՉԻ

*Մին քըղաքու մըտան ուրեղում մին մարդ, մինգյել մին տղա յըն ինում ըպրելիս։ Տահանք շատ քյասիբ ին, օրեն հացեն մոհտաջը։ Տղան մորը հըրցընում ա, Քա հինչ ա՞ենքյ, վըեր ծըմեռնը սաղ-սըլմաթ ուն կյանք։ Մարը Քա՝ քյինա մըեր հինդերեն ցանքյա-պենա կարե, էշին պեռնե, տար էտ մոտե շիներքումը հացավ փոր-խե, եր կալ եք։ Տղան ուր յել անում ա։ Մին օր էլ վըեր ցանքյը էշին պեռնած տանում ա, կոխկե շենումը հացավ տամ, դիրբոնգյուն վախտը եռ ուրեռնում, տուն կյանիս եշում ա, ուրեսնում մին մոտե շենու տակե խոխեքյը հվաքված, մին շան Քուլու դալ ըրած Քա-կում ըն, վըեր ըսպանենե։ Էտ խուխոցը մուտանում ա, խաթիրնին քիենում, ծրեռքին հացը տամ ուրանց, շանը Քուլան յոր օնում, պիրում տուն։ Մարը Քա՝ մունք մըեր կլոխը կարում չընք պա-հենքյ, տու տարալ ըս ցանքյըտ ծախալ, էտ շանը Քուլան եր կալալ, էշին յիրան տիրալ, պիրանալ։ Տղան Քա՝ վըեչինչ, Քոդ կենա։

Մին օր էլ ցանքյը ծխելան եռ տուն կյանիս վախտը ուրեսնում ա հանմին ուրեղը խոխեքյը մին շատ դանշանգյ կատու դալ ըրած, մըհըկենեն եր կալած, Քակում ըն։ Ուրեռքին հացը տամ ա, կա-տուն յոր օնում, պիրում տուն։ Մարը նորըմինանն տղեն իրենը-յեր խոսում ա, Քա մունք կարում չընք ապրենքյ, շոնը պիրալ ըս,

կատուն էլ կլխավն ը՞ս պիրոնմ։ Տղան թա՝ վրեշինչ, թող կենա, յոլլա կըտանենք։

Տղան նորըմինան ա ցաքյ կտրում, էշին պեռնում, տանում հացավ փոխում, պիրոնմ։ Կյանլիս տրեսնում ա հանմին տրեղը խոխեքյը հվաքված, մին օցու ճոտ քցած մաչ տրեղը, օգում ըն ըսպաննն։ Մրեռքեն հացը տամ ա խուխոցը, օցեն ճոտը յոր օնում, պիրոնմ տոն։ Մարը թա՝ էս շոնն ան կատուն պերալ ըս, պերալ ըս, օցեն ճո՞տը հինչու հետե յըս պերալ։ Ասում ա, կզնըվում, տանան տոնս կյամ։ Օցեն ճոտեն դանատին լուզի յա փանում, թա՝ վրեր տու իմ կյանքս ըզադալ ըս, բիրանդի կըքյինանք իմոր կոշտը, նա օցեն թաքավրերն ա, հինչ լըվոթուն ասես ընեական ա, բայց վրեշ մինին էլ զարուլ չանես, կասես քզանա վրեշ մին պեն չըմ օգում, մենակ լունզվիտ տակեն մուտանան ինձ տու։ Կարող ա պըտահե, վրեր շեմուշում անե, տու կասես՝ չէ՞, մենակ մուտանան ըմ օգում։ Էտ մուտրնեն անա հինչ վրեր օգես, էն սհաթը ըուրչիտ ա ինենական, իսկ հըղեննի քյինանլիս մրեզ շատ օցեր ըն պըտրհըլական, վախես վուչ։

Էքյսի օրը տղան օցեն ճոտեն նհետ հղե յա ինում, քյինանմ։ Հըղեննի էնքան օցեր ըն պըտահում, վրեր թանհրը չի ինում, տղան վախում ա։ Օցեն ճոտն էլ միշտ սրեռտ ա տամ, թա՝ վախումիլ։ Մին տրեղ էլ վրեր օցերը լափ շտանում ըն, օց թաքավրերն էլ ա տոնս կյամ։ Ճոտը մորը մուտանում ա, թա՝ մա՛մա, էս տղան ա ինձ ըզադալ։ Տա տղեն թա՝ հինչ լունվո՞թուն ըս օգում, վրեր քեզ անեմ, հիշքան վրեսկե, թինգյանկան քար, հինչ հարստություն ասես, քեզ ըմ տամ։ Էտ տղան թա՝ քզանա վրեշ մին պեն չըմ օգում, մենակ լունզվիտ տակեն մուտանան ինձ տու։ Օց թաքավրերը մրբրե շեմուշում ա անում, վերչումն էլ թա՝ տրա տրեղն ըսողեն լունզին քար տրեռնա, դի հինչ ըրա՞ծ, վրեր ասալ ըս, պիտի քեզ տամ։ Հինչ վրեր օգես, էտ մուտանան քեզ տրլական ա, մենակ թա տրա սեկրետը վրեշ մինին՝ վրեշ մորըտ, վրեշ էլ կնգանըտ ասեսվուչ։

Տղան մուտանան յոր ա օնում, քյինանմ։ Քյինանմ ա տոն, մորը թա՝ ա՛յա, քյինա թաքավրերեն ախճիգյըն ինձետե օգես։ Տրեզատ մոտ յել կյետ ա ինում անց կընալիս, թաքավրերեն պալատը նան տահանց տոնը կյետեն էս ընգյունին ըն ինում, ուրուր անա շատ հեռու չըն ինում։ Մարը տղեն էտ խոսկը վրեր ըսկանում ա, թա՝ ադա պլացալ ը՞ս, կյիժվալ ը՞ս, հինչ ը՞ս ըրալ, տու հու վրե՞ս, հինչ գյանգա յը՞ս, վրեր թաքավրերը քեզ ախճիգյ տաս։ Տղան թա քեզ կործ չանես, քյինա թաքավրերեն ասե, վրեր տղաս ախճիգյըտ

օգում ա։ Մարը հիշքան չեմուշում ա անում, տղան թա՝ չէ, վըեր չէ, հղե իլ, քյինա։

Մարը ճարը կտրած, ճղորոված շուրերավ վընեբպեպիգ հղե յա ինձում, քյինում։ Թաքավըերեն մարթիքը վըեր տնա ըն կյամ տրեսնում էտ կենգը գըրբըզեն ըռաչին, հրցընում ըն, թա հինչ կա՞, տա թա՝ թաքավըերեն ըմ օգում տրեսնամ։ Տահանք հանլա սնրթա թողում չըն. մինգյել խաբարը հացընում ըն թաքավըերեն, թա խաթ մին կենգ օդում ա կյա կոշտրա։ Թաքավըերն ասում ա.—Պեց թուղեցեքյ, թողեքյ կյա։ էտ կենգը քյինում ա, թա՝ թաքավըերն ապրած կենա, տղաս գյունդում չըմ կյիժվել ա՞, խելքը կուրցըրալ ա՞, թա հի՞նչ ա պըտահալ, էս ա երկու օր ա, ափաթըս կտրալ ա, թա քյինա թաքավըերեն ախճիգյն ինձեսե օգև։ Թաքավըերը մեքըրն զըրմանում ա, մինգյել մտածում ա, թա հանրթա ըստրեզ մին պեն կա, էս տղեն անըմ մին հինա՞ր կա, թա չէ, ոիսկ չի անել տի պեն ասե։ Ետնան էտ կենգանը թա՝ կըքյինա տղետ ասես, վըեր ծըեր տան տրեզը մին մըեծ պալատ շինի, իմ պըլատաս մինչև էտ պալատը մին լեն հղե քցի, ճոխտ ենդյունեն էլ պիցիր-պեցնիր, ղալին ծառեր ինին, վըեր ախճիգյըս շուքավ քյինա-կյա, տրանա նեն էլ մին հունց քյեփ տարքե, վըեր իմ պըլատումըս հիշքան մարթիքյ, ուտելի-խմելի պեներ կան, էտ քյեփեն ըստուլներեն ինի։ Վըեր էտ լոխ անե, պրծընե, ախճիգյըս կըտամ ուրա։

Մարը քյինում ա լոխ տղեն ասում։ Տղան ղրաղ ա կենում, մուտանան տնա օնում, եշում, թա՝ ա՞ մուտանա, քըզանա կօգեմ մըեր տանը տրեզը թաքավըերեն պըլատեն մշանք մին պալատ, էրկու պըլատեն ղաթումը մին լեն հըղե, ղըրըզներավ էլ պիցիր-պեցնիր, ղըլին-ղալին ծառեր, պըլատեն մաչին էլ մին մըեծ զալ ուրա ըստուլներավը, ըխշարքես տակեն էլ հիշքան լավ ուտելի-խմելի պեներ կա, էտ ըստուլներեն յիրա։ Հինչ վըեր ասում ա, մուտանան էն սհաթը լոխ անում ա։

Ուրուդյունը թաքավըերն ուրա մըրթուցավը կյամ ա տրեզ, ըստուլներեն եշում, թա ամենն հինչ կա, մենակ ծմըերուկ չի կա։ Տղան ղրաղ ա հեցընում, մուտանան տուս օնում, թա՝ ա՞ մուտանա, քզանա կօգեմ ըստուլներեն իրենը լիգյը կըտորած ծմըերուկ։ Ըստուլներեն իրըանեն գնստին կտորած ծմըրուկավ լըանըվում ա։

Մին քանի օրան նոը հրաանեքյ ըն անում, թաքավըերեն ախճիգյն էտ տղեն յիրա փըստակում։ Թաքավըերը մանը կծում ա, մտածում, նանան թա մին քանի օր առաչ սահանք հաց քթի-

նայիս չըն իլայ, վըր օտեն, էս մեհենգյ հի՞նչ պըտահեց։ Կլխու վա ինգյոնմ, վըր ըստեղ մին թաքուն պեն կա, ըխեբկանեն էլ սուվըրցընում ա, վըր էտ պենին սեկրետը գյիդա, ուրեն ասեն։

Մին քանի օրան հետ ախճիգյը էտ տղեն դաչանք-պղատանք ա անում, հըրցընում, թա պենը հինչումն ա, վըր էսքան կարճ վախտում հրուտացեր, տղան ասում չի։ Վերջը մին օր խաթիրը քթենում ա, ասել տամ։ Ախճիգյը գյինեմ ա հորն ասում։ Հայրը սուվըրցընում ա, թա մուտանան կըկյուղանաս, պիրիս։

Մին քշեր, տղան քոն իլած վախտը թաքավըրեն ախճիգյը մուտանան կյուղանում ա, տանում տամ հորը։ Թաքավըրը դաստին մուտընեն եղում ա, թա՝ ա՛ մուտանա, քդանա կօգեմ էն տղեն պալատը դըրբըդաղ տրեռած, կյեռեն էն դուլին, մին հեռու տրեղ ինձեռեն նրանա մըեծ մին պալատ, ես էլ իմ մըրթուցավըս ընդեղ։ Տըեղն ու տրեղը էտ տղեն պալատը քրուքանդ ա տրեռնում, կյեռեն էն դրաղեն, մին շատ հեռու տրեղ ուրեն հետ մին շատ մըեծ պալատ ա շինվում, թաքավըրեն ուրեն սաղ մըրթուցավը էտ պըլատումը։

Տղան էքյսը եր ա կենում, տրեսնում ուրեն մորը նհետ ուրենց քյոհնա տանը, վրեչ մուտանա կա, վրեչ թաքավըրեն ախճիգյը։ Մնամ ա շիշկյիլվեծ, գյունդոնմ չի, թա հինչ անեն։ Դաստին կատուվեն լոնգի յա փսնում, թա մոտեծումիլ, ես կըքյինեմ մուտանան կյուղանամ, պիրիմ։ Տոնը կատուվեն թա՝ պա թաքավըրեն պալատը մեհենգյ կյեռեն էն դուլին ա, տու լրեղ տալը գյունդոնմ չըս, հունց ը՞ս կյեռավեն անց կընեկան. նք բիրոդի քյինենք, ես լրեղ տալը գյունդոնմ ըմ, տու մաշկես կնստես, վիզես պընեդ կրծես, ըրկոքան անց կըկենանք կյեռեն էն անգյունը, հետեն էլ քյինենք թաքավըրեն պալատը, մուտանան կյուղանանք, պիրենքյ։ Տի յել անում ըն։ Վրեր հանում ըն թաքավըրեն կոշտը, կատուն շանը թա՝ տու ըստեղեքյ կյոդը կացած կաց, ես թաքուն մին ծակավ նի կըմեննեմ պալատը, հիշքան չինի, ղաշանգյ կատու վըմ, վրեր նի մեննեմ, լոխ ինձ սիրիլական ըն, ինձ սըղալեն, ինձ վնաս չըն տալ, տու վրեր պըլատան մուտանաս, թաքավըրեն շնեբը քըզբրա յըն տրոնբլական, քեզ քըլոլեն։ Տոնն անց ա կենում մին մոտե ծըմակում տապուռ ըրած կենում, կատուն նի յա մեննում պալատը, լոխ ծրեռքա-ծրեռք ըն յոր օնում, սղալում։ Իսկ թաքավըրեն էնքան ար էտ կատուվեն սիրում, վրեր քշերը նհետեն ար քոն անում։ Կատուն թրքրն-թաքուն եղում ար, թա տրեսնա թաքավըրեը մուտանան հի՞շտեղ ա պահում։ Տրեսնում ա քշերհանան եր կընալան հետը լունգվին տական տեռա ա

օնում, իրենք լուվանում, հաց օտում, էլլա տինում լուզվին տակն, բշերն էլլա լուզվին տակն տիրած քոն ինում։

Էրլոի քշերը թաքավքերը քոն իլած վախտը կատուն քինամ ա պումախան մին մոկուն փրոնում, ըսպանում, պիրում հաքյին թաքավքերին քիրծակավը բցում պերանը, քիրծակը նան պերանը դիլդի տում։ Վրեր տի լա անում, թաքավքերը բուրդան սանքիր ա կյում, մուտանան լուզվին տական թող ա ինում, պոլեն վրեր ինդյում։ Կատուն մուտանան յոր ա օնում, տունա պրծքնում, քյինամ շանը բբիենում։

Վրեր քյինամ ըն, թա կյնտավն անց կենան, շոնն ասում ա.—Դե լավ, տու վրա մուտանան թաքավքերին պբլատան տունա կալալ, մրեր տարն առանց էն էլ քեզ շատ ա սիրում, էս դենում էլլա լավ շատ ա սիրիլական, մուտանան ինձ տո, թող ես իմ ծրեռքավրա տամ ուրանն, մին խրեգյ էլ ես աշկեն լավ ուրվամ։ Կատուն թա քեզ կրտամ, բայց կբրբլական չրա պիրանումըտ պահեա։ Շոնը թա կբրբլական ըմ։ Կատուն նորից, թա կբրբլական չրա, շոնը թա կբրբլական ըմ։ Վերջը, վրեր. շոնն ուրանն ա ասում, կատուն էլ ուրանը, շոնը թա՝ դե վրեր տամ չրա, քեզ կյնտավն անց չրմ կբբենական։ Կատուն նաբը կտրած, մուտանան տամ ա շանը։ Կյնտեն վժժոկավն անցկենալիս ղուշերը կյամ ըն շանն ըռբյավը թռչում, անց կենում։ Մին ղուշ լավ ճիրին իրեսավը, շանը դուդրվան մոտ թռչիլիս, շոնը համփ ա անում, վրեր փրոնն, մուտանան պիրանան վրեր ա բցում, ինդյում ա կյնտը։

Շոնն ան կատուն տուս ըն կյամ կյնտեն դրաղը, էլ սրվիրես տրեսած, օգում չրն քյինան տոն։ Մին իրեք-չորս օր տրեղեքյ պուկում ըն, լենց ինում, սոված-ծարավ մին տրեղ նստոտում, եշում, տրեսնում մին ծնկուն փռնող բիդի ուրանց կյամ ա։ Ծնկուն փռնողը վրեր լավ մուտանում ա, տրեսնում ա էտ շոնն ան կատուն սոված-ծարավ նստոտած, ըշկրենեն էլ վրժժոկան էլ կտրում չրն։ Ասում ա կոդի վժժոկումը ծնկուն չի ինում, հալա մին սահանց բախանն թորը բցիլական ըմ, թա պեն տունա եկավ, տրլական ըմ ուրանց, օտեն։ Վրեր բցում ա, մինդյեր տունա օնում, եշում ա, տրեսնում մին մրեծ ծնկուն թորեն մալին։ Մոկումն ասում ա՝ շոնը շատ օտող ա ինում, կատուն՝ խրեգյ, ծղծղալավ ա օտում, լեշը կբրբլական ըմ տամ շանը, կլոխը՝ կատուվեն, թող ըրկրան էլ օտեն-քուշտանան, մեխկ ըն։ Ծնկունեն լեշը կտրում ա տամ շանը, կլոխը՝ կատուվեն, ինքյը քյինամ։

7—432
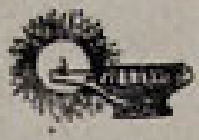
Տահանք վրեր ծուկումն օտում ըն քուշտանում, կատուն ըսկը-սում ա կըլխեն վրսկուռնեն ուրծը անա ճոկելը։ Ճուկելավ, ճու-կելավ կյամ ա հանում լափ վերշը, տրեսնում մուտանան ծուկու-նեն պիրանումը։ Ուրխացած յոր ա օնում, կյամ շանը կոշտը, վազ տալավ տանում ըն տամ տղեն։ Տզան շատ ա ուրխանում, մուտանան ծրեռքն օնում. Քա՝ ա՛ մուտանա, քըզանա կօգեմ Թաքավրերեն պալատը դըրբըդաղ տրեռած, իմ տանըս տրեղը նրանա շատ մըեծ մին պալատ ուրեն ամմեն հինչավը։ Էտ սը-հաթը Թաքավրերեն պալատը քանդվում ա, ուրեն տանը տրեղն էլ մին մըեծ պալատ ա վրեննը կենում։ Վերշը, էտ տղան տրեղ ու-րեն հետ լավ ապրուստ ա ըստեղծում, Թաքավրերեն ախճիգը պեց Թողում, մին օրիշ, լավ, խըելունք ախճիգ օգում, տրեղ կե-նում։